Universiteit
Leiden
The Netherlands

The Decline of the Chinese Council of Batavia

Erkelens, M.

Citation
Erkelens, M. (2013, October 15). *The Decline of the Chinese Council of Batavia*. Retrieved from https://hdl.handle.net/1887/21954

Version:	Corrected Publisher's Version
License:	Licence agreement concerning inclusion of doctoral thesis in the Institutional Repository of the University of Leiden
Downloaded from:	https://hdl.handle.net/1887/21954

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

Cover Page

Universiteit Leiden

The handle http://hdl.handle.net/1887/21954 holds various files of this Leiden University dissertation.

Author: Erkelens, Monique
Title: The decline of the Chinese Council of Batavia: the loss of prestige and authority of the traditional elite amongst the Chinese community from the end of the nineteenth century until 1942
Issue Date: 2013-10-15

SUMMARY

SAMENVATTING

Het instituut der Chinese officieren was een buitengewoon fenomeen in de Chinese gemeenschap van Batavia. Ruim drie eeuwen lang droeg het instituut zorg voor de bestuurlijke en sociale aangelegenheden binnen de Chinese samenleving. Het begon op 11 oktober 1619 toen de stichter van Batavia, Jan Pieterszoon Coen, de aanzienlijke Chinese koopman Souw Bing Kong aanstelde als ‘kapitein der Chineezen’. Hem werd de opdracht gegeven zich te ontfermen over zijn landgenoten en orde te scheppen binnen de kleine gemeenschap. Tegelijkertijd functioneerde hij als een tussenpersoon die de regels van de Vereenigde Oost Indische Compagnie vertaalde en overbracht op zijn landgenoten. Geleidelijk aan nam in Batavia de Chinese bevolking toe en werden andere officieren (luitenants) aangesteld om de kapitein te assisteren in zijn werkzaamheden. In de achttiende eeuw organiseerden de officieren zich in een Chinese Raad en in 1837 werd een majoor aangesteld die leiding nam over het gehele instituut. Hij werd de voorzitter van de Chinese Raad en tevens leider van de Chinese gemeenschap in Batavia. In de negentiende eeuw vormden de Chinezen een in sterke mate georganiseerde gemeenschap onder leiding van de Chinese Raad en haar officieren. De Chinese Raad was nu een semi-onafhankelijke organisatie die de Nederlandse koloniale overheid assisteerde bij het besturen van de Chinese gemeenschap door onder andere de belasting te innen, wetten en regels uit te leggen, en te bemiddelen in kleine geschillen. De officieren waren ook verantwoordelijk voor de coördinatie van tal van sociale, civiele en religieuze aangelegenheden. Zij zorgden voor gratis onderwijs, registreerden huwelijken, beheerden de Chinese begraafplaatsen en hielden het begrafenisregister bij, organiseerden religieuze ceremonies, en beheerden de Chinese tempels. Het instituut bestond niet alleen in Batavia. Ook in Semarang en Soerabaja (Surabaya) vormden Chinese officieren een georganiseerd bestuur.

De Chinese officieren werden aangesteld door de gouverneur-generaal. Alleen rijke personen kwamen in aanmerking voor het ambt van Chinees officier, want alleen zij die succesvolle handelaren, landeigenaren of belastingpachters waren verwierven aanzien binnen de Chinese gemeenschap. Derhalve was de Chinese Raad een elitaire instelling en lidmaatschap van de Raad garandeerde gezag, prestige en invloed binnen de Chinese samenleving. De officieren werden geassisteerd door secretarissen, wijkmeesters, en ander personeel. Deze laatsten waren geen lid van de Chinese Raad. Maar zelfs de functies van secretaris en wijkmeester waren populair omdat deze toch direct verband hielden met de Chinese Raad.

Dit begon echter te veranderen in de twintigste eeuw toen de Chinese Raad flink aan macht en autoriteit moest inboeten. In de laatste decennia van de negentiende eeuw kwamen er steeds meer stemmen op in Nederlandse en Indische overheidskringen dat Nederland een andere rol te vervullen had in haar kolonie in het oosten. In plaats van Indië te behandelen als een wingewest en monopolie van de Nederlandse overheid, werd het tijd om de archipel open te stellen voor particuliere bedrijven en Nederlandse burgers die zich er wilden vestigen. Ook werd het bestuur in zekere mate gedecentraliseerd en gedemocratiseerd. Deze ontwikkelingen brachten een impuls aan moderne staatsvorming waarbij meer aandacht werd besteed aan de professionalisering van het overheidsapparaat en rechtswezen, en verbetering van de infrastructuur en gezondheidszorg. Ook begon de koloniale overheid zich steeds meer te ontfermen over de ‘inlanders’ en investeerde zij steeds meer in hun welzijn en geestelijke ontwikkeling. Maar ook de andere bevolkingsgroepen roerden zich. De ontwikkelingen in het Chinese Keizerrijk, het Ottomaanse Rijk en elders in Azië brachten een emancipatiebeweging teweeg onder de Chinezen, Arabieren en Indonesiërs. Zij richtten tal van culturele en religieuze organisaties op, die na verloop van tijd ook een politiek karakter kregen. Deze ontwikkelingen hadden grote gevolgen voor het instituut der Chinese officieren op Java. De veranderingen in het overheidsbeleid en aanpassingen in wetgeving leidden ertoe dat verschillende taken van de Chinese officieren werden overgenomen door de overheid. Met

de opkomst van het Chinees nationalisme werden de officieren tevens tot doelwit gemaakt van Chinees nationalistische belangengroepen die hun afkeer en vijandigheid tegen het eeuwenoude bestuurlijke instituut begonnen te tonen.

Met name de Chinees-Maleise krant *Sin Po* profileerde zich in de aanval tegen de Chinese officieren. De krant vond dat het instituut der Chinese officieren niet meer paste in de moderne tijd. Bovendien gedroegen de Chinese officieren zich als lakeien van de Nederlanders en keken zij nauwelijks om naar hun landgenoten. Andere kranten sloten zich bij de acties tegen de Chinese officieren aan en het leek alsof de dagen van het eeuwenoude instituut waren geteld. Dit bleek inderdaad in de steden Semarang en Soerabaja zo te geschieden. Maar in Batavia werd, na de afschaffing van de Chinese Raad door de koloniale overheid, een paar jaar later het instituut alsnog opnieuw geïnstalleerd. Klaarblijkelijk hadden de Chinezen in Batavia de Chinese Raad en haar officieren nog nodig en hevige protestacties tegen de overheidsmaatregelen overstemden de acties van de *Sin Po*. In 1927 besloot de koloniale regering het Chinese bestuurssysteem niet op te heffen, althans niet in Batavia. De Chinese Raden in Semarang en Soerabaja werden ontheven in respectievelijk 1931 en 1934. De Chinese Raad van Batavia bleef nog tot in de vroege jaren van de Indonesische Republiek een belangrijke rol spelen in de Chinese samenleving.

Dit proefschrift onderzoekt de crisis jaren van de Chinese Raad in Batavia en focust met name op de periode 1870–1942 waarin bovengenoemde ontwikkelingen leidden tot toenemende acties tegen het officieren systeem, maar ook tot de ‘overwinning’ van de officieren (in Batavia) op deze ernstige golf van kritiek. Toch is het de vraag of de officieren nog steeds invloedrijk waren binnen hun gemeenschap en nog behoorden tot de zeer gerespecteerde Chinese elite. Het onderzoek zal het karakter van de Chinese samenleving weergeven en de positie van de Chinese Raad analyseren. Het zal blijken dat de omstandigheden in Batavia, Semarang en Soerabaja erg van elkaar verschilden en dat deze omstandigheden mede het voortbestaan van de Chinese Raden bepaalde. Ook wordt een blik geworpen op het scala aan ontwikkelingen die een grote impact

hadden op vrijwel elk aspect van het koloniale leven, zoals de opkomende moderne koloniale samenleving, de opkomst van het Chinees nationalisme en haar impact op de Chinese samenleving, en de onderlinge verhoudingen tussen de verschillende bevolkingsgroepen.

Het onderzoek bestaat uit zeven hoofdstukken, waarbij elk hoofdstuk steeds een verschillend aspect behandelt van de ontwikkelingen omtrent de Chinese Raad en haar officieren in Batavia:

Hoofdstuk één bevat een historiografisch overzicht van de Chinese emigratie vanuit China naar de Nanyang, de vestiging van de Chinezen in Batavia, en het begin van het officieren systeem, om een context te creëren voor de rest van het proefschrift. Een korte omschrijving van Batavia in die tijd (tot aan de twintigste eeuw) heeft hetzelfde doel.

Hoofdstuk twee behandelt de Chinese Raad van Batavia in de twintigste eeuw. In het hoofdstuk wordt uitgelegd hoe het Chinese bestuur was ingebed in het raamwerk van het koloniale bestuur. Verder komen aan bod de dagelijkse werkzaamheden van de Raad, de taken en verantwoordelijkheden van de Chinese officieren en hoe de officieren werden gerecruteerd.

Hoofdstuk drie analyseert de intensivering van het koloniale bestuur in Nederlands-Indië en de impact hiervan op de Chinese bevolking en de Chinese Raad.

Hoofdstuk vier kijkt terug op het Chinees nationalisme en analyseert hoe nieuwe ideeën en theorieën over leiderschap de positie van de Chinese Raad en haar officieren in de Chinese gemeenschap begonnen te bedreigen. Vergelijkbare sentimenten wat betreft leiderschap waren ook aanwezig onder de Arabieren en Indonesiërs. Dit hoofdstuk behandelt daarom ook de onvrede van andere etnische groepen wat betreft hun leiders.

Hoofdstuk vijf analyseert het antwoord van de koloniale overheid op de sociale veranderingen binnen de koloniale maatschappij en in het bijzonder binnen de Chinese gemeenschap. Uit het hoofdstuk zal blijken dat de overheid eigenlijk niet wist hoe zij de problemen

binnen de Chinese gemeenschap aan moest pakken. Uiteindelijk moest de hulp van een buitenstaander worden ingeroepen.

Hoofdstuk zes evalueert de verassende reactie van de Chinezen op het plan van de overheid om het instituut der Chinese officieren af te schaffen.

Hoofdstuk zeven behandelt de latere jaren van de Chinese Raad van Batavia en toont hoe de Chinese officieren na een periode van grote onrust en onzekerheid hun taken weer probeerden op te pakken.

Het Kong Koan Archief is een cruciale bron om de ontwikkelingen in de Chinese samenleving te ontsluiten. Met name de vergaderingnotulen die bijgehouden werden door de secretaris van de Chinese Raad van Batavia bevatten een schat aan informatie over hoe de Chinese Raad opereerde en hoe de Chinese officieren functioneerden. De Chinees-Maleise pers is een goede bron om de sentimenten binnen de Chinese samenleving te peilen. Nederlands archief materiaal zorgt voor de openbaring van de overwegingen van het koloniale bestuur in de kwestie van de Chinese Raad. Aan de hand van deze bronnen wordt getoond dat de Chinese Raad te Batavia een bijzondere positie innam in de Chinese samenleving, en dat deze bijzondere positie haar voorlopig van haar ondergang redde.